

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. rugsėjo 12 d. Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas ir

pranešėjas), Andžej Maciejevski ir Agnės Tikniūtės,

teismo posedyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarosios akcinės bendrovės** "Clarksas" kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. vasario 21 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarosios akcinės bendrovės "Clarksas" patikslintą ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei "BRC finance" dėl vienašališko sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu ir uždarosios akcinės bendrovės "BRC finance" priešieškinį uždarajai akcinei bendrovei "Clarksas" ir I. A. dėl skolos ir nuostolių atlyginimo priteisimo.

nustatė:

I. Ginčo esmė

- 1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių vienašališką sutarties nutraukimą, esminį sutarties pažeidimą, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė UAB "Clarksas" kreipėsi į teismą su patikslintu ieškiniu atsakovei UAB "BRC finance", prašydama: 1) pripažinti UAB "BRCfinance"
 2022 m. vasario 21 d. pranešimą dėl vienašališko 2018 m. spalio 9 d. automobilio išperkamosios nuomos sutarties Nr. LT-2018/6106 nutraukimo neteisėtu; 2) iš atsakovės priteisti ieškovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
- 3. Ieškovė nurodė, kad ji ir UAB "BRCfinance" 2018 m. spalio 9 d. sudarė automobilio išperkamosios nuomos sutartį Nr. LT-2018/6106 (toliau ir sutartis), kuria atsakovė ieškovėi perdavė turtą automobilį (duomenys neskelbtini) (toliau ir automobilis) ir įsipareigojo suteikti kitas sutartyje nurodytas paslaugas, o ieškovė įsipareigojo mokėti atsakovei nustatytus mokėjimus. Netrukus po sutarties sudarymo automobilis sugedo. Ieškovė kreipėsi į atsakovę su reikalavimus uremontuoti jai perduotą automobilį, t. y. ištaisyti defektus. Atsakovė sutiko su šiais reikalavimas ir savo pasirinkimu nusprendė remontuoti automobilį UAB "Baltijos realizacijos centras". Tačiau perėmus automobilį paaiškėjo, kad defektai neištaisyti, todėl buvo kreiptasi pakartotinai. Tokia situacija tęsėsi nuo 2019 m. iki 2021 m., per šį laikotarpį ne vieną mėnesį ieškovė net negalėjo naudotis automobiliu, o kurį laiką UAB "Baltijos realizacijos centras" neatlygintinai jai suteikė pakaitinį automobilį. Po antrojo ar trečiojo neva atlikto UAB "Baltijos realizacijos centras" remonto ir vėl nustačius, kad defektai nesutvarkyti, ieškovė kreipėsi į oficialią automobilių, "Peugeot" atstovę UAB "Autovici", ši nustatė daugybę trūkumų, kurie patvirtino, kad UAB "Baltijos realizacijos centras" arba neremontuodavo automobilio, arba atlikdavo šiuos darbus nekokybiškai. Patvirtinimas gautas ir iš UAB "Autohausas". Tarp ieškovės ir UAB "Baltijos realizacijos centras" bei atsakovės dėl nekokybiškos automobilio būklės kilo konfliktinė situacija, UAB "Baltijos realizacijos centras", iš anksto nederinusi, pateikė apmokėti sąskaitą už darbus, kurie, kaip paaiškėjo vėliau, buvo nekokybiškai atlikti arba iš viso neatlikti. Nors ieškovė ne kartą prašė pateikti informaciją, kokiu pagrindu ir kokie darbai buvo atlikti, tačiau tokios informacijos iki šiol negavo, o atsakovė pradėjo reikšti reikalavimus dėl neva susidariusios skolos apmokėjimo. Be to, 2022 m. sausio 7 d. ieškovė kreipėsi į atsakovę iki šiol negavo. 2022 m. sausio 13 d. ieškovė kreipėsi į atsakovę dėl a
- 4. Ieškovė tinkamai vykdė visus sutartyje nurodytus įsipareigojimus, tačiau 2022 m. vasario 21 d. gavo pranešimą dėl vienašališko sutarties nutraukimo nuo 2022 m. vasario 21 d. Reaguodamas į šį pranešimą ieškovės atstovas atsakovei pateikė 2022 m. vasario 24 d. raštą dėl sutartinių įsipareigojimų nevykdymo ir neteisėto sutarties nutraukimo, tačiau jokio atsakymo į šį raštą ieškovė negavo, todėl buvo priversta kreiptis į teismą dėl vienašališko sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu.
- 5. Atsakovė pateikė teismui atsiliepimą į ieškinį ir priešieškinį viename procesiniame dokumente, kuriuo prašė: 1) įtraukti I. A. į bylą kaip atsakovę dėl pateikto priešieškinio; 2) iš I. A. ir ieškovės UAB "Clarksas" solidariai UAB "BRCfinance" naudai priteisti: 706,86 Eur už nesumokėtas įmokas iki sutarties nutraukimo; 1482,83 Eur dydžio nuostolių dėl pirmalaikio sutarties nutraukimo už antstolio paslaugas, raktų gamybą ir spynos perprogramavimą bei automobilio pargabenimą atlyginimą; 40 Eur vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymo (toliau MAPKSVPĮ) 3 straipsnio 1 dalies 2 punktu; 6 proc. dydžio procesines metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; 3) Iš I. A. atsakovės UAB "BRC finance" naudai priteisti 25 Eur žyminio mokesčio už pareikštą priešieškinį; 4) iš ieškovės UAB "Clarksas" atsakovės UAB "BRC finance" naudai priteisti 25 Eur žyminio mokesčio už pareikštą priešieškinį; 5) ieškinį atmesti.
- 6. Atsakovė nurodė, kad automobilis buvo pristatytas UAB "Baltijos realizacijos centras" dėl remonto. Atsakovė, sužinojusi, kad automobilis yra pristatytas remontui, taip pat UAB "Baltijos realizacijos centras" informavus, kadautomobilis naudoja perteklinę variklio alyvą, ir siekdama pašalinti defektus, 2020 m. spalio 26 d. užsakė remonto paslaugas, kurių metu buvo būtina pašalinti esamus esminius trūkumus dėl automobilio tolesnio eksploatavimo. Vertindama tai, kad ieškovė su atsakove susitarė, jog ieškovė organizuos automobilio einamąjį ir kapitalinį remontą, taip pat ieškovė atlygins visas patirtas atsakovės išlaidas, atsakovė 2020 m. lapkričio 18 d. išrašė PVM sąskaitą faktūrą serija BRCL, Nr. 194662 (toliau ir sąskaita), kurios suma sudarė 958,07 Eur. Minėtą sąskaitą pasirašė I. A. (ieškovės vadovė) ir nurodė, kad paslaugas gavo, pretenzijų neturi. Minėta ieškovės vadovė taip pat 2020 m. gruodžio 9 d. pasirašė automobilio perdavimo–priėmimo aktą, kuriame nurodė, jog, vadovaujantis sutarties bendrosios dalies 5.1.5 punktu, ieškovė įsipareigoja apmokėti atsakovės išrašytą sąskaitą. Taigi, ieškovė ne tik turėjo prievolę apmokėti sąskaitą pagal sutarties 5.1.5 punktą, bet ir dar kartą patvirtino, kad pagal minėtą sutarties punktą sąskaitą

įsipareigoja apmokėti, suprato savo prievolę pasirašydama minėtą aktą. Ieškovė ne kartą buvo raginama apmokėti skolą, tačiau to nepadarė. 2022 m. sausio 6 d. atsakovė, vertindama, kad įsiskolinimas nėra padengtas ilgiau nei vienerius metus, padarė išvadą, jog jis nebus padengtas, todėl išsiuntė įspėjimą dėl skolos apmokėjimo per keturiolika dienų, kitu atveju sutartis bus vienašališkai nutraukta vadovaujantis sutarties bendrosios dalies 11.1 ir 11.1.2 punktais. Atsakovė, gavusi ieškovės 2022 m. sausio 27 d. 182,07 Eur ir 75,10 Eur mokėjimus – iš viso 257,17 Eur sumą, 2022 m. sausio 28 d. dar kartą išsiuntė papildomą įspėjimą ir davė papildomą 14 dienų terminą sutarties pažeidimui pašalinti. Neapmokėjus skolos sutartis nutrūko 2022 m. vasario 18 d. Ieškovei neapmokėjus skolos ir nutrūkus sutarčiai, atsakovė 2022 m. vasario 21 d. išsiuntė ieškovei pranešimą, kuriame nurodė, jog nutraukė sutartį, informavo, jog ieškovė turi prievolę grąžinti automobilį ir apmokėti skolą vadovaujantis sutarties bendrosios dalies 11.3.2 punktu. Taigi sutartis yra nutraukta teisėtai. Taip pat pažymėjo, jog iki šios dienos ieškovės skola sudaro 706,86 Eur už nesumokėtas įmokas pagal sutartį iki jos nutraukimo, taip pat nuostoliai – 466,70 Eur už antstolio paslaugas; 363 Eur už automobilio atrakinimą ir raktų gamybą, spynos perprogramavimą; 653,40 Eur už automobilio pargabenimą ieškovei – iš viso sudaro 1482,83 Eur sumą, o skola su nuostoliais – 2189,69 Eur dydžio sumą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- 7. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2022 m. lapkričio 3 d. sprendimu ieškinį tenkino, priešieškinį atmetė. Pripažino UAB "BRCfinance" 2022 m. vasario 21 d. pranešima dėl vienašališko 2018 m. spalio 9 d. automobilio išperkamosios nuomos sutarties Nr. LT-2018/6106 nutraukimo neteisėtu. Priteisė ieškovei UAB "Clarksas" iš atsakovės UAB "BRC finance" 3763,10 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
- 8. Pažymėjo, kad nors šalių 2018 m. spalio 9 d. sudaryta sutartis pavadinta automobilio išperkamosios nuomos sutartimi, šiuo atveju sutartį sudarė du iuridiniai asmenys, ieškovės atstovė nurodė, kad automobilis buvo igviamas darbo tikslais, taigi akivaizdu, iog ieškovė verslininkė UAB. Clarksas" isigiio automobili būtent imonės poreikiams tenkinti, t. v. verslo, o ne asmeniniais tikslais. Atsižvelgdamas į tai, jog daikto naudojimas verslo tikslais yra esminis lizingo sutarties požymis, konstatavo, kad tarp šalių susiklostė lizingo teisiniai santykiai.
- 9. Teismas nusprendė, kad automobilis ieškovei buvo perduotas su užslėptu variklio defektu, kurio ieškovė, pirkdama automobili, negalėjo pastebėti. Pažvmėjo, kad atsakovė privalėjo ieškovei perduoti automobili tokios būklės, kad ii būtu galima naudoti pagal tiksline paskirti (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau –CK) 6.333 straipsnio 6 dalis), arba nurodyti minėta defekta. Šiuo atveiu atsakovė perdavė automobili su variklio defektu, kuris vertintas kaip trūkumas, dėl kurio daikto negalima naudoti iprastai pagal jo tiksline paskirti, t. v. nuolat reikia papildyti alyva, automobilio variklis veikia netinkamai, taip pat atsakovė sudarant sutarti apie minėta daikto trūkuma ieškovės neinformavo, o tai galėjo būti esminė ieškovės apsisprendimo pirkti automobili priežastis. Minėtas aplinkybes paneigiančių duomenų byloje nėra (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau ir CPK) 178 straipsnis). Be to, vertinant pačios atsakovės veiksmus automobilio priėmima du kartus ii neatlygintinai remontuoti, nepaisant sutartyje nurodytos ieškovės pareigos atlikti automobilio techninę priežiūrą, padaryta išvada, kad atsakovė defektą pripažino ir ėmėsi pareigos jį ištaisyti.
- 10. Atsakovė, užsakydama automobilio remontą UAB "Baltijos realizacijos centras", nesuderino su ieškove būsimų atliekamų konkrečių darbų ir iu kainos. Byloje nėra irodymu, kurie paneigtu šia aplinkybė (CPK 178 straipsnis). Taigi tarp šalių nebuvo suderinta valia, susijusi su automobilio remontu, už kuri ieškovė turėtu sumokėti. Atsakovė ar UAB "Baltijos realizacijos centras", nesudariusios konkrečiu samatu, neinformavusios apie tai ieškovės ir negavusios ios sutikimo, atliko automobilio remonta savo nuožiūra. Todėl tokie veiksmai negali lemti ieškovės pareigos apmokėti sąskaita už atliktus darbus, dėl kurių ji iš anksto nebuvo informuota ir nebuvo išreiškusi savo valios. Pažymėjo ir tai, kad byloje vra pateiktos dvi ieškovei išrašytos analogišku sumu PVMsaskaitos faktūros UAB "Baltijos realizacijos centras" ir UAB "BRC finance". Bylos duomenimis, UAB "Baltijos realizacijos centras" saskaita vėliau anuliavo. UAB "BR(finance" saskaitoje faktūroje Nr. BRCL 19462 nurodytos paslaugos automobilio remontas pagal patirtas išlaidas. Teismas pažymėjo, kad prievolė atsiskaityti už suteiktas paslaugas pagal susitarima kyla tik sandorio šalims. Šiuo atveiu atsakovė išrašė ieškovei saskaita faktūra už remonta, kuri atliko UAB "Baltijos realizacijos centras". Pažymėjo, jog jokio atskiro susitarimo tarp šaliu, kad ieškovė mokės atsakovei už šios organizuojamą automobilio remonta ios pasirinktame servise, nesuderintomis kainomis už atliktus remonto darbus, kurie nebus suderinti su ieškove, nebuvo. Taigi kyla neaiškumu, kodėl iš pradžiu saskaita faktūra išrašė paslaugas atlikusi UAB "Baltijos realizacijos centras", o vėliau ši saskaita buvo anuliuota ir su analogiška apmokėjimo suma perrašyta atsakovės vardu. Pažymėjo, kad būtent šios neapmokėtos sąskaitos pagrindu atsakovė vienašališkai ir nutraukė sutartį su ieškove. Todėl, atsižvelgiant į nustatytas aplinkybės, kyla pagrįstų abejonių dėl atsakovės sąžningumo.
- 11. Teismas nusprendė, kad vien tai, jog ieškovė, kaip ji pati teigia, siekdama atgauti automobilį, pasirašė minėtas sąskaitas faktūras ir perdavimo-priėmimo akta, negali savaime nulemti ieškovės prievolės ia apmokėti. Iš byloje pateiktu elektroniniu laišku turinio matyti, jog atsakovė negražino ieškovei automobilio. Tai teismo posėdžio metu patyirtino ir liudytojas, iis paaiškino, kad su atsakove susitarė, jog saskaita apmokės, jei pasivažinėje su automobiliu isitikins, kad defektas šįkart tikrai pašalintas. Tačiau, bylos duomenimis, defektas tinkamai nebuvo pašalintas, todėl ieškovė minėtos sąskaitos neapmokėjo.
- 12. Teismas konstatavo, jog ieškovei buvo perduotas netinkamos kokybės daiktas su paslėptu variklio defektu, kuris lėmė tai, jog ieškovė negalėjo tinkamai pagal paskirti naudoti automobilio. Teismas, taip pat ivertines byloje esančių irodymų bei nustatytų aplinkybių visuma, nusprendė, jog ieškovė neturėjo prievolės atsiskaityti pagal atsakovės išrašytą sąskaitą. Įrodymų, kurie pagrįstų ieškovės prievolę apmokėti atsakovės išrašytą sąskaitą, atsakovė nepateikė.
- 13. Teismas konstatavo, kad pripažinus, jog ieškovė apskritai neturėjo pareigos apmokėti minėtą sąskaitą, nėra teisinio pagrindo teigti, jog ieškovė pradelsė kokius nors mokėiimus pagal sutarti. Nustates, kad ieškovė nuomos ir kitu imoku pagal sutarti nepraleido, byloie nesant duomenų apie kokius nors kitus esminius sutarties pažeidimus, taip pat vadovaudamasis sąžiningumo, teisingumo ir proporcingumo principais, pripažino, kad atsakovė neteisėtai vienašališkai nutraukė sutarti su ieškove (CK 6.217 straipsnio 1 dalis). Konstatavus, iog ieškovė neturėjo pareigos apmokėti atsakovės išrašytos saskaitos, ir pripažinus vienašališka sutarties nutraukima neteisėtu, atsakovės pateikto priešieškinio reikalavimai atmesti kaip nepagristi. Be to, iš nagrinėjamos bylos duomenu matyti, kad atsakovė, vienašališkai nutraukusi sutarti, perėmė automobilio valdyma, automobili pardavė, negražino ieškovei sumokėtu lizingo imoku ir pareikalavo apmokėti automobilio remonta. Taigi net jei atsakovė manė, jog sutartį vienašališkai nutraukė teisėtai, tai ji pažeidė pareigą grąžinti ieškovei atsakovės patirtus nuostolius viršijančią sumą.
- 14. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2023 m vasario 21 d. sprendimu panaikino Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 3 d. sprendimo dalį, kuria tenkintas ieškovės ieškinys dėl vienašališko sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu, ir priėmė naują sprendimą ieškovės ieškinį atmetė; panaikino Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 3 d. sprendimo dalį, kuria atmestas atsakovės priešieškinis, ir bylos dalį dėl atsakovės priešieškinio reikalavimų grąžino iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.
- 15. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo padaryta išvada, kad tarp šalių susiklostė lizingo (finansinės nuomos) teisiniai santykiai.
- 16. Teisėjų kolegijos vertinimu, bylos aplinkybės leidžia pagrįstai manyti, kad automobilis galėjo būti naudojamas pagal paskirtį ir ilgą laiką, kadangi iki trūkumų išryškėjimo (per daugiau nei trejų metų laikotarpį) automobiliu buvo nuvažiuota net 51 298 km. Teisėjų kolegijos vertinimu, byloje pateikti įrodymai nėra pakankami konstatuoti, kad automobilis jo perdavimo ieškovei metu, t. y. 2018 m. spalio 10 d., buvo su paslėptu variklio defektu.
- 17. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad byloje nėra jokių įrodymų, patvirtinančių ieškovės ir liudytojo nurodytus paaiškinimus, jog automobilio

defektai buvo pastebėti po keleto savaičių nuo jo perdavimo ieškovei, kad automobilis dėl variklio defekto buvo taisytas net tris kartus ir kad du iš jų atsakovė remontavo automobilį neatlygintinai. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas skundžiamame sprendime padarė nepagrįstą išvadą, jog atsakovė perdavė automobilį su variklio defektu, dėl kurio daikto negalima naudoti įprastai pagal jo tikslinę paskirtį.

- 18. Konstatavus, kad ieškovė neįrodė, jog automobilis jo perdavimo ieškovei metu buvo su paslėptu variklio defektu, atmesti ieškovės argumentai, jog saskaitos ji neapmokėjo, nes jai buvo perduotas automobilis su variklio defektu, apie kuri atsakovė neinformavo ieškovės šiai perkant automobili. Be to, ieškovė patvirtino, kad pretenziju dėl automobilio būklės neturi ir kad isipareigoja apmokėti atsakovės išrašvta saskaita faktūra už automobilio remonta. Papildomai pažymėjo, kad ieškovės pareiga sumokėti už automobilio remonta itvirtinta ir šalių sudarvtoje sutartvie. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, kolegija nusprendė, kad nagrinėjamu atveju atsakovė pagrįstai ieškovei išrašė nurodytą sąskaitą faktūrą už automobilio remontą, o ieškovė turėjo pareigą ją apmokėti.
- 19. Konstatavusi, jog sąskaita už remonto paslaugas buvo išrašyta pagrįstai, o ieškovei jos neapmokėjus susidarė įsiskolinimas, taip pat byloje nesant duomenų, kad ieškovė atsakovės apskaičiuotą įsiskolinimą būtų sumokėjusi, teisėjų kolegija nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai tenkino ieškinio reikalavimą dėl vienašališko sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu. Atsižvelgiant į tai, skundžiamo sprendimo dalis, kuria ieškovės ieškinys dėl vienašališko sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu patenkintas, panaikinta ir dėl šios dalies priimtas naujas sprendimas ieškovės ieškinys atmestas.
- 20. Teisėjų kolegija taip pat pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas, atmesdamas priešieškinio reikalavimus, nevertino jų pagrįstumo, sprendime nepateikta jokių teismo argumentų dėl priešieškinio ar atsiliepimo į jį argumentų. Atsižvelgiant į tai, konstatuota, jog pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas sprendimo dalį, susijusią su priešieškiniu, visiškai neištyrė ir nenagrinėjo bylai reikšmingų faktinių aplinkybių, todėl dėl padarytų pažeidimų buvo neatskleista bylos esmė. Atsižvelgus į tai, kas nurodyta, bylos dalis dėl atsakovės priešieškinio reikalavimų grąžinta pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- 21. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. vasario 21 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 3 d. sprendimą. Netenkinus pirmojo prašymo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. vasario 21 d. sprendimą ir grąžinti bylą nagrinėti apeliacine tvarka, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 21.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė sutarčių aiškinimo ir taikymo taisykles, nustatytas CK 6.193 straipsnyje, susijusias su esminio sutarties pažeidimo nustatymu. Teismas nevykdė pareigos aiškinti sutartį, kai dėl sutarties kyla ginčas, ir detaliai aiškintis šios bylos šalių sutarties nuostatas, taip pat aiškiai atsakyti į klausimą, ar atsakovė pagrįstai ieškovei išrašė sąskaitą faktūrą už automobilio remontą ir įtraukė šią ieškovės prievolę į sutarties vykdymą.
 - 21.2. Sutarties nuostatose, įtvirtinančiose atsakovei teisę vienašališkai nutraukti sutartį, viena ir pagrindinė priežastis nutraukti sutartį yra ieškovės piniginės prievolės pagal sutartį nevykdymas. Sutarties bendrosios dalies 11.1.2 punkte vartojama sąvoka "pinginė prievolė pagal sutartį" turi apimti tik tas atsakovės piniginės prievoles, kurios nurodytos atsakovės ir ieškovės sudarytoje lizingo sutartyje. Apeliacinės instancijos teismo turėtas atlikti sutarties aiškinimas ir vertinimas turėjo atskleisti, ar atsakovės teikiamos paslaugos (automobilio remontas) patenka į sutarties sąvokas, nurodytas bendrųjų sutarties sąlygų 1 punkte, tačiau teismas šios pareigos neįvykdė.
 - 21.3. Apeliacinės instancijos teismas nevertino tos aplinkybės, kad, ieškovės teigimu, šalys įtvirtino, jog būtent nuomos mokesčio nemokėjimas yra pagrindas atsakovei vienašališkai nutraukti sutartį. Tuo tarpu jokių įmokų mokėjimų pagal sutartį ieškovė nebuvo pradelsusi, dėl to atsakovės pranešimas dėl sutarties nutraukimo yra nepagrįstas ir naikintinas. Šalių sudarytos sutarties sąlygose tiesiogiai nebuvo aptarta ieškovės pareiga atsiskaityti su atsakove pagal paslaugas, kurios nenurodytos sutartyje. Ieškovė pati neužsakė jokių paslaugų iš atsakovės, juolab neturėjo jokio pagrindo manyti, kad už daikto esminių trūkumų šalinimą jai teks atsiskaityti savo sąskaita.
 - 21.4. Teismas pažeidė *contra proferentum* taisyklę (pagal kurią neaiškios, dviprasmiškos sutarties sąlygos aiškinamos jas pasiūliusios ar parengusios šalies nenaudai). Šiuo atveju šalių sudaryta sutartis yra tipinė atsakovės naudojama sutartis, atsakovė yra rinkos profesionalė, turinti savo teisininkų komandą, todėl ji laikytina stipresne sutarties šalimi. Sutarties bendrosios dalies 11.1.2 punktas prieštarauja sutarties specialiųjų sąlygų 4.3 punktui (jo neatitinka) dėl sutarties pažeidimo teisinių pasekmių, t. y. bendrojoje dalyje nenustatyta galimybė pradėti skolos išieškojimą sutarties pažeidimo atveju. Būtent bendrosios dalies nuostatomis atsakovė vadovavosi nutraukdama su ieškove sudarytą sutartį. Sutarties specialiosiose sąlygose ar kituose sutarties prieduose nėra jokių papildomų mokesčių, taip pat standartinės kasmėnesinės lizingo įmokos, taigi ieškovė neįsipareigojo apmokėti jokių kitų paslaugų ar priežiūros mokesčių. Visi iš sutarties kylantys neaiškumai turi būti aiškinami ieškovės, kaip silpnesnės sutarties šalies, naudai.
 - 21.5. Teismas netinkamai aiškino ir taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias lizingo sutarties nutraukimo pagrindus, sutarties nutraukimo sąlygas. Tiek CK 6.217 straipsnio 1 dalis, tiek CK 6.574 straipsnis nustato vieną ir tą pačią vienašališko lizingo sutarties nutraukimo aplinkybę esminį sutarties pažeidimą. Tuo tarpu ieškovė kelia klausimą, ar pagrįstai apeliacinės instancijos teismas plačiai taikė sutarties 11.1.2 punktą, nustatantį, kad bendrovė turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį prieš terminą, jeigu klientas ilgiau nei 3 mėnesius nevykdo sutartyje nustatytais terminais bet kurios piniginės prievolės pagal sutartį, tame kontekste, jog neapmokėtą sąskaitą už atsakovės suteiktas paslaugas už automobilio remonto paslaugas prilygino ieškovės pareigos tinkamai vykdyti sutartį pažeidimui.
 - 21.6. Teismas padarė esminį materialiosios teisės normų pažeidimą, sugretindamas tarp šalių susiklosčiusius du teisinius santykius atlygintinų paslaugų teikimą pagal atsakovės suteiktas automobilio remonto paslaugas ir tarp šalių sudarytos lizingo sutarties vykdymą, neteisėtai ir nepagrįstai pripažindamas, kad tarp šalių susiklostęs atskiras teisinis santykis dėl atlygintinų paslaugų teikimo yra taikytinas ir tarp šalių sudarytos lizingo sutarties vykdymui.
 - 21.7. Teismas nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos teismų praktikos, nustatančios esminio sutarties pažeidimo traktavimą, sutarties išsaugojimo, sutarties nutraukimo tik kaip kraštutinės priemonės taikymą. Ieškovė sutarties nutraukimo dieną buvo įvykdžiusi daugiau nei 63 procentus sutarties, taigi apeliacinės instancijos teismo sprendimo motyvai laikyti, kad sutartis nutraukta pagrįstai, daugiau nei kvestionuotini. Ieškovė sutarties nutraukimo dieną neturėjo jokių įsiskolinimų pagal lizingo įmokų grafiką, buvo sumokėjusi daugiau nei pusę lizingo įmokų, todėl apeliacinės instancijos teismas, priimdamas ginčijamą sprendimą, turėjo patikrinti ir įvertinti, ar atsakovės veiksmas vienašališkai nutraukti šalių sutartį už paslaugas, kurios sutartyje nebuvo nustatytos ir aptartos, buvo proporcingas.
 - 21.8. Apeliacinės instancijos teismo sprendimo motyvai kelia rimtų abejonių dėl teismo objektyvumo ir nešališkumo, kadangi pagrindiniai teismo sprendimo motyvuojamosios dalies argumentai nurašyti pažodžiui nuo apeliacinio skundo.
 - 21.9. Tiek apeliacinės, tiek pirmosios instancijos teismai peržengė bylos ribas, esminę reikšmę sprendimų motyvuose skirdami lizingo objekto (automobilio) kokybės reikalavimams, nukrypdami nuo ieškinio pagrindo ir dalyko vienašališko sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu, todėl teismai esminę reikšmę turėjo skirti sutarties turinio aiškinimui ir taikymui. Atmesdamas ieškovės ieškinį apeliacinės instancijos teismas vadovavosi šalių ginčui netinkamomis teisės normomis CK šeštosios knygos teisės normomis, kurios

- taikytinos pirkimo-pardavimo teisniuose santykiuose.
- 22. Atsakovė atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą prašo palikti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2023 m. vasario 21 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
 - 22.1. Ieškovė selektyviai ignoruoja sutarties specialiosios dalies 4.3 punktą, kuriame aiškiai tarp bylos šalių yra sutarta, jog, ieškovei ilgiau nei 5 darbo dienas vėluojant vykdyti savo skolinius įsipareigojimus pagal sutartį, atsakovė turi teisę nutraukti sutartį ir pareikalauti grąžinti automobilį. Šiuo atveju aišku, kad kalbama apie teisę nutraukti sutartį, tai, jog susidariusios skolos pagal sutartį gali lemti sutarties vienašališką nutraukimą, t. y. šalys susitarė, kad sutartis galės būti nutraukta esant skolai, kurią vėluojama apmokėti 5 darbo dienas.
 - 22.2. Apeliacinės instancijos teismas argumentuotai pasisakė, jog sąskaitą pasirašė ieškovės atstovė, taip pat akte bylos šalys susitarė, jog sąskaita bus apmokėta vadovaujantis būtent sutarties bendrosios dalies 5.1.5 punkto pagrindu. Būtent dėl šios priežasties teismas dar kartą akcentavo, jog ieškovė įsipareigojo apmokėti sąskaitą pagal sutartį ir aktas yra tinkamas susitarimas tarp šalių, kuris turi įstatymo galia.
 - 22.3. Ieškovė yra juridinis asmuo, kuris turėjo suprasti, kad pasirašyta sutartis ir kiti susitarimai bus galiojantys ir sukels teisinių pasekmių. Taip pat ieškovė, būdama juridinis asmuo, sudarydama ne viena sandori, turėjo suprasti ir galėjo nepasirašyti sutarties, iei ši jai nebuvo priimtina, arba prašyti pakeisti konkrečius sutarties punktus, pati siūlyti jos pakeitimus, tačiau to nepadarė ir nebuvo aktyvi.
 - 22.4. Atsakovės vertinimu, sutarties punktai vienas kitam visiškai neprieštarauja, nes sutarties specialiosios dalies 4.3 punkte nustatyta norma yra žymiai griežtesnė už sutarties bendrosios dalies 11.1 punktą. Pagal 4.3 punktą, atsakovė turėjo teisę nutraukti sutartį po 5 darbo dienų, kai yra vėluojama įvykdyti įsipareigojimus, o sutarties bendrosios dalies 11.1.2 punktas nustato net trijų mėnesių piniginės prievolės praleidimo terminą. Atsakovės teisė pradėti skolos išieškojimą yra įtvirtinta sutarties bendrosios dalies 11.3 ir 11.3.2 punktuose. Taip pat pabrėžtina ir tai, jog pradėti skolos išieškojimą pagal sutarties specialiosios dalies 4.3 punktą atsakovė turi teisę, bet ne pareigą.
 - 22.5. Ieškovė sutartimi įsipareigojo dengti visas su sutarties sudarymu bei vykdymu tiesiogiai susijusias atsakovės išlaidas. Ieškovė taip pat įsipareigojo organizuoti automobilio einamąjį ir kapitalinį remontą. Tai, kad ieškovė su atsakove akte susitarė, kaip ir kokiu pagrindu apmokės sąskaitą, parodo, jog ieškovė, būdama juridinis asmuo, turėjo suprasti tokio susitarimo teisines pasekmes. Frazė ,bet kuri piniginė prievolė pagal Sutartį" turi tiesioginę reikšmę, t. y. bet kuri piniginė prievolė, kylanti iš sutarties.
 - 22.6. Sutarties bendrosios dalies 11.1 punkte yra aiškiai susitarta, jog sutarties bendrosios dalies 11.1.2 punkte nurodytas pažeidimas yra esminis. Taigi nėra jokio pagrindo atsižvelgti i CK 6.217 straipsnio 2 dalyje nustatytus kriterijus, kadangi bylos šalys apibrėžė, kas gali būti esminis sutarties pažeidimas vadovaujantis CK 6.217 straipsnio 5 dalimi.
 - 22.7. Bylos šalys aiškiai susitarė, kad sąskaitą ieškovė apmokės būtent pagal sutartį ir jos konkrečias sąlygas. Taigi nėra jokio pagrindo teigti, kad susidarė atskiri, papildomi teisiniai santykiai, kai yra aiškus ir abiejų bylos šalių pasirašytas rašytinis susitarimas (aktas).
 - 22.8. Vertinant apeliacinės instancijos teismo šališkumą, pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas nurodo, jog tiesiog sutinka su apeliacinio skundo argumentais. Teismas sprendime cituodamas pritaria apeliaciniame skunde pateiktiems teiginiams ir sprendime atsikartoja vos keli sakiniai, kurie iš esmės vra faktiniu aplinkybiu atkartojimas, visi kiti teismo motyvai nėra tapatūs apeliacinio skundo motyvams. Taigi ieškovė tendencingai hiperbolizuoja apeliacinės instancijos teismo sprendimą, nurodydama vos kelis sakinius, kurie iš esmės neturėjo jokios įtakos esminiams sprendimo motyvams ar pačiam sprendimui.
 - 22.9. Pati ieškovė akcentavo automobilio techninę būklę visose bylos stadijose, teikė įrodymus, pagrindžiančius neva buvusius automobilio defektus, todėl teismai neišėjo už ieškinio ribų, kadangi pati ieškovė nurodė minėtas aplinkybes, teikė į bylą dokumentus siekdama įrodyti, jog automobilis neva buvo su defektais nuo jo perdavimo ieškovei momento.
 - 22.10. Apeliacinės instancijos teismo vadovavimasis CK teisės normoms, reglamentuojančiomis pirkimo-pardavimo teisinius santykius, niekaip nedarė įtakos priimant sprendimą dėl sutarties nutraukimo. Ieškovė pati ginčijo automobilio techninę būklę, nurodė, kad sutartis nutraukta neteisėtai būtent neva dėl automobilio techninės būklės, kurios pagrindu, pagal ieškovės vertinimą, buvo išrašyta sąskaita ir pasirašytas aktas. Be to, CK normos, kurios apibrėžia pirkimo-pardavimo sandorio daikto kokybę, galioja ir lizingo sutartims (CK 6.573 straipsnio 1 dalis).

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl šalių teisinių santykių kvalifikavimo

- 23. Byloje nustatyta, kad tarp šalių buvo sudaryta automobilio išperkamosios nuomos sutartis, kuria atsakovė ieškovei perdavė turtą automobilį ir įsipareigojo suteikti kitas sutartyje nurodytas paslaugas, o ieškovė įsipareigojo mokėti atsakovei nustatytus mokėjimus. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai laikė, jog tarp šalių susiklostė lizingo teisiniai santykiai, ir kasaciniu skundu ieškovė šių teismų nustatytų aplinkybių neginčija, tačiau su tokiu šalių tarpusavio teisinių santykių kvalifikavimu nesutinka atsakovė.
- 24. Teisėjų kolegija pažymi, kad vertinant ginčo sutarties nutraukimo teisėtumą atsižvelgtina, be kita ko, į tai, kad lizingo, pirkimo-pardavimo išsimokėtinai ir išperkamosios nuomos sutartyse šalių tikslai iš esmės analogiški: asmuo, siekiantis įsigyti turtą, susiranda finansuotoją, šis tą turtą įsigyja (arba pats jau jį turi) iš trečiojo asmens ir leidžia juo naudotis pirmąjam asmeniui, nuosavybės teisė į sutarties objektu esantį turtą pereina tik visiškai atsiskaičius su finansuotoju, finansuotojas išsaugo nuosavybės teisę, kuri atlieka užtikrinamąją funkciją, nes, neįvykdžius sutarties, finansuotojas turi galimybę realizuoti turtą trečiajam asmeniui ir taip susigrąžinti dalį investicijos. Tokia sutartis yra alternatyva paskolos ar kreditavimo sutarčiai, finansuotojui užtikrinimo funkciją atlieka kaip nuosavybė įgytas daiktas, šiuo atveju automobilis.
- 25. Šiuo atveju sutartis buvo nutraukta remiantis sutarties bendrosios dalies 11.1 ir 11.1.2 punktais, t. y. dėl esminio sutarties pažeidimo, kuris buvo, be kita ko, aptartas sutartyje. Pažymėtina, kad tiek lizingo, tiek išperkamosios nuomos sutarčių vienašališko nutraukimo, esant sutartyje apibrėžtam esminiam sutarties pažeidimui, teisinis reglamentavimas iš esmės nesiskiria, todėl atsakovo argumentai, susiję su tuo, kad ginčo sutartis teismų buvo nepagrįstai kvalifikuota kaip lizingo, o ne nuomos, pripažįstami neturinčiais reikšmės ginčo sprendimui ir detaliau nenagrinėjami.

Dėl vienašališko sutarties nutraukimo

- 26. Pagal bendrąsias sutarties nutraukimą reglamentuojančias CK nuostatas, galimybę vienašališkai (nesikreipiant į teismą) nutraukti sutartį įstatymo leidėjas suteikia esant šiems pagrindams: pirma, esant esminiam sutarties pažeidimui kitai šaliai jos neįvykdžius ar netinkamai ją įvykdžius, kuris identifikuojamas atsižvelgiant į CK 6.217 straipsnio 2 dalyje nustatytus kriterijus; antra, neįvykdžius sutarties per papildomai nustatytą protingą terminą (CK 6.209 straipsnis, 6.217 straipsnio 3 dalis); trečia, sutartyje šalių nustatytais atvejais, t. y. aptarus sutartyje konkrečius jos nutraukimo pagrindus (CK 6.217 straipsnio 5 dalis). Apie sutarties nutraukimą privaloma iš anksto pranešti kitai šaliai per sutartyje nustatytą terminą, o jeigu sutartyje toks terminas nenurodytas, prieš trisdešimt dienų (CK 6.218 straipsnio 1 dalis).
- 27. Remiantis kasacinio teismo CK 6.217 straipsnio nuostatų išaiškinimais, šalių susitarimas (CK6.217 straipsnio 5 dalis) dėl vienašalio sutarties nutraukimo pagrindų yra sutarties laisvės principo išraiška (CK 6.156 straipsnis). Sutartis aptariamu teisiniu pagrindu gali būti vienašališkai nutraukta, kai tokios vienašališko sutarties nutraukimo sąlygos yra šalių iš anksto aptartos sutartyje ir faktinė padėtis, aplinkybės atitinka tokias sutartyje įvardytas sąlygas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-303-823/2021 35 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
- 28. Jeigu sutarties pažeidimas pagal sutarties nuostatas laikytinas esminiu, dėl kurio sutarties šalis turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį, teismas neturi pagrindo vertinti, ar padarytas pažeidimas galėjo būti pripažintas esminiu ir pagal CK 6.217 straipsnio 2 dalies nuostatose įtvirtintus kriterijus. Tačiau sutartyje nurodytas nutraukimo pagrindas yra sutarties sąlyga, todėl teismo vertinamas ir kontroliuojamas sutarties sąlygų teisėtumo ir sąžiningumo aspektais (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 3 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-114/2014; 2015 m. gruodžio 4 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-641-313/2015; 2018 m. spalio 26 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-386-378/2018 32 punktą).
- 29. Šiuo atveju šalys sutarties bendrujų sąlygų 11.1.2 punktu susitarė, kad esminiu sutarties pažeidimu, suteikiančiu teisę atsakovei vienašališkai nutraukti sutartį, laikytina situacija, kai klientas (ieškovė) ilgiau nei 3 (tris) mėnesius nevykdo sutartyje nustatytais terminais bet kurios piniginės prievolės pagal sutartį, t. y. kai 3 (tris) mėnesius iš eilės yra pradelsta sumokėti bet kokia pagal sutartį mokėtina bendrovei suma. Tarp šalių nėra ginčo, kad nutraukiant sutartį ieškovė nebuvo skolinga atsakovei nuomos mokesčio įmokų pagal lizingo sutartį. Pagrindu nutraukti sutartį atsakovė laikė savo išrašytą ir ieškovės neapmokėtą PVM sąskaitą faktūrą, serija BRCL, Nr. 194662, už automobilio remonto paslaugas.
- 30. Pirmosios instancijos teismas, tenkindamas ieškovės ieškinį, konstatavo, kad ieškovei buvo perduotas netinkamos kokybės daiktas, t. y. automobilis su paslėptu variklio defektu, todėl ieškovė neturėjo prievolės atsiskaityti pagal atsakovės išrašytą saskaitą. Pripažinus, jog ieškovė apskritai neturėjo pareigos apmokėti minėta saskaita, nėra teisinio pagrindo teigti, jog ieškovė pradelsė kokius nors mokėjimus pagal sutarti. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas vertino, kad ieškovė neirodė, jog automobilis jo perdavimo momentu turėjo esminiu defektu, trukdančių ji naudoti pagal paskirti, todėl pripažino ieškovės pareigą apmokėti atsakovės išrašytą sąskaitą ir kartu konstatavo, jog atsakovės šiuo pagrindu atliktas sutarties nutraukimas yra teisėtas.
- 31. Taigi šiuo atveju svarbu nustatyti, ar atsakovės išrašyta ir ieškovės neapmokėta PVM sąskaita faktūra, serija BRCL, Nr. 194662, už automobilio remonto paslaugas laikytina pinigine prievole pagal sutartį.
- 32. Teisėjų kolegijos vertinimu, bylos šalys susitarė, jog, vadovaujantis sutarties bendrosios dalies 5.1.5 punktu, UAB "Clarksas" įsipareigoja apmokėti atsakovės patirtas remonto išlaidas už automobilio remonta. Kaip nustatyta byloje, ieškovė nesutiko šių išlaidų apmokėti, nes laikė, jog automobilis ieškovei buvo perduotas su variklio defektais. Vis dėlto šiuo atveiu, teisėjų kolegijos vertinimu, sprendžiant, ar atsakovės išrašyta saskaita laikytina pinigine prievole pagal sutarti, aplinkybė, ar automobilis ieškovei buvo perduotas su esminiais defektais, neturi esminės reikšmės. Vien tai, kad sutartyje šalys susitarė, jog ieškovė įsipareigoja atlikti automobilio einamąji ir kapitalini remontą (sutarties 5.1.5 punktas), ir tai, kad buvo susitarta dėl kompensavimo mechanizmo atsakovei patyrus išlaidu dėl automobilio valdymo ir naudojimo (sutarties 5.1.6) bei atsakovei pateikus irodymų, jog ji galimai šias išlaidas patyrė, sudaro pagrinda teigti, kad tokia sąskaita gali būti laikoma kilusia iš sutarties. Kad šalys minėta saskaita siejo su sutartimi, patvirtina ir tai, kad saskaita pasirašė I. A. (ieškovės vadovė) ir nurodė, jog paslaugas gavo, pretenziju neturi. Taip pat nustatyta, kad ieškovės vadovė 2020 m. gruodžio 9 d. pasirašė Automobilio perdavimo–priėmimo aktą, kuriame nurodė, jog, pagal sutarties bendrosios dalies 5.1.5 punktą, ieškovė įsipareigoja apmokėti atsakovės išrašytą sąskaitą. Atsižvelgdama į tai, kas nurodyta, teisėjų kolegija pritaria apeliacinės instancijos teismo vertinimui, kad minėta sąskaita faktūra laikytina pinigine prievole pagal sutartį.
- 33. Vis dėlto, pagal kasacinio teismo išaiškinimus, sutarties nutraukimo, esant jos neįvykdymui, įskaitant netinkamą įvykdymą ir termino praleidimą, reglamentavimas CK įtvirtina tarptautinėje sutarčių teisėje pripažįstamo *favor contractus* (prioritetas sutarties vykdymui) principo taikymą nacionalinėje teisėje. Šis principas reiškia, kad šalys turi siekti išsaugoti sutartį, jeigu tai tik yra įmanoma, o sutarties nutraukimą naudoti tik kaip *ultima ratio* (kraštutinė priemonė). Nukentėjusi šalis negali remtis CK 6.217 straipsnio 2 dalies ir sutartyje nustatytais vienašalio nutraukimo pagrindais kaip pretekstu vienašališkai nutraukti sutartį. Nutraukimo pagrindai turi būti realūs, jų tikrumas įrodytas, ir jie turėtų reikšti, kad sutarties tolesnis galiojimas sukeltų nukentėjusiai šaliai sutarties sudarymo metu nenumatytus turtinio ar asmeninio pobūdžio didelius praradimus (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m spalio 26 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-386-378/2018 29 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
- 34. Vien tik formalus sutarties esminių nuostatų pažeidimas, jeigu neatsiranda neigiamų pasekmių (žalos) nukentėjusiai šaliai, paprastai leidžia daryti išvadą, kad esminio sutarties pažeidimo nebuvo, o nukentėjusios šalies rėmimasis tokia aplinkybe vienašališkai nutraukiant sutartį reiškia bandymą įrodyti tariamą ar apsimestinį sutarties nutraukimo pagrindą. Vienašalis sutarties nutraukimas kaip nukentėjusios šalies interesų savigynos priemonė įstatymų leidėjo yra įtvirtintas ir laikomas adekvačia reakcija į sutartį pažeidusios šalies elgesį, pasireiškusį esminiu sutarties pažeidimu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 26 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-386-378/2018 29 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Sutarties nutraukimas yra išintinis sutarties šalių teisių gynimo būdas, todėl jo taikymui turi būti konstatuotas pakankamas įstatyminis ir faktinis pagrindas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-303-823/2021 34 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
- 35. Kartu kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad nors viešasis interesas užtikrinti civilinių santykių stabilumą ir teisėtų lūkesčių apsaugą riboja sutarties šalies vienašalę iniciatyvą nutraukti sutartį, todėl nutraukiant sutartį turi būti atsižvelgiama ir į sutartį pažeidusios šalies interesus, taip užtikrinant šalių teisėtų interesų pusiausvyrą, šių veiksnių svarba kartu nesuteikia teismui teisės suabsoliutinti favor contractus principo reikšmės sutartiniuose santykiuose, taip paneigiant vienos iš sutarties šalių teisėtų interesų apsaugą. Sutartį pažeidusios šalies iniciatyva teismas gali patikrinti sutartyje nustatytų jos nutraukimo sąlygų ar sutarties nutraukimo teisėtumą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-192-969/2021 71 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Vienašalis sutarties nutraukimas, laikantis šalių susitarime nustatytų sąlygų ir tvarkos, savaime negali būti pripažintas favor contractus principo pažeidimu. Tačiau, spręsdamas, ar vienašalis sutarties nutraukimas, kaip vienašalis sandoris, yra teisėtas, teismas jį turi įvertinti ir pagal CK 1.5, 1.6 ir 6.158 straipsnių nuostatas, kuriose įtvirtintos šalių pareigos elgtis sąžiningai, protingai ir teisingai tiek prievolės atsiradimo ir egzistavimo, tiek ir jos vykdymo ar pasibaigimo metu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-823/2021, 38 punktas; 2021 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-303-823/2021, 36 punktas).
- 36. Taigi, spręsdamas dėl vienašalio sutarties nutraukimo teisėtumo, bylą nagrinėjantis teismas, visų pirma, turi įvertinti, ar sutartis buvo nutraukta laikantis joje nustatytos tvarkos. Tai turi būti daroma aiškinant šalių sudarytos sutarties sąlygas, nustatančias vienašalio sutarties nutraukimo pagrindus ir tvarką, pagal CK 6.193–6.195 straipsniuose įtvirtintas sutarčių aiškinimo taisykles ir jas aiškinančią kasacinio teismo praktiką.
- 37. Siuo atveju nustačius, kad atsakovės išrašyta sąskaita faktūra gali būti laikoma pinigine prievole, kylančia iš sutarties, darytina išvada, kad

atsakovė sutartį nutraukė laikydamasi joje nustatytos tvarkos. Vis dėlto, pagal kasacinio teismo praktiką, net ir tuo atveju, kai vienašalis sutarties nutraukimas formaliai atitinka sutarties sąlygas, turi būti įvertinta, ar sutartį vienašališkai nutraukusi šalis, naudodamasi jai suteikta sutarties nutraukimo teise, veikė pagal sąžiningumo principo reikalavimus. Sąžiningumas versle reiškia laikymąsi tiek bendrųjų elgesio standartų, taikomų bet kuriam žmogui, tiek specifinių elgesio standartų, susiklosčiusių tam tikroje verslo srityje (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-572/2008; 2021 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-303-823/2021, 38 punktas).

- 38. Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad, aiškinant tarp šalių sudarytą sutartį, negali būti apsiribojama vien pažodiniu sutarties teksto aiškinimu. Aiškinant sutartį, be kita ko, turi būti atsižvelgiama į sutarties rūšį, tokiai sutarčiai taikytiną teisinį reguliavimą ir įpareigojimą pagal sutartį atlikti ne tik tai, kas sutartyje tiesiogiai nustatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė ir įstatymai (CK 6.189 straipsnio 1 dalis) (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-45/2008; 2020 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-223-1075/2020, 45 punktas; 2021 m. liepos 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-205-611/2021, 44 punktas). Sutarties sąlygos turi būti aiškinamos taip, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu. Aiškinant sutartį, būtina vadovautis ir CK 1.5 straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. liepos 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-197-469/2020, 51 punktas).
- 39. Teisėjų kolegijos vertinimu, šalių sudaryta lizingo sutartimi ieškovė, mokėdama automobilio nuomos įmokas, siekė įgyti automobilį asmeninėn nuosavybėn. Tuo tarpu atsakovės pagrindinis lūkestis buvo laiku gauti automobilio nuomos įmokas. Byloje nustatyta, kad ieškovė tinkamai ir laiku mokėjo automobilio nuomos įmokas, nutraukiant sutartį ieškovė neturėjo pradelstų periodinių mokėjimų, be to, buvo sumokėjusi daugiau nei 60 procentų automobilio vertės. Tuo tarpu automobilio remonto išlaidų atlyginimas, nors ir gali būti kildinamas iš sutarties nuostatų, kaip nustatyta nutarties 32 punkte, nelaikytinas pagrindiniu sutarties šalių tikslu, paskatinusiu jas sudaryti sutartį.
- 40. Kaip jau nurodyta pirmiau, net ir sutartį vienašališkai nutraukiant, kai tai joje nustatyta, paisant kontrahento teisėtų interesų, tokiu nutraukimu neturėtų būti padaroma neproporcingai didelė žala kontrahento teisėtiems interesams, lyginant su sutartį nutraukiančios šalies interesais (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-192-969/2021 70 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Šiuo atveju, teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovei vienašališkai nutraukus sutartį tuo pagrindu, kad nebuvo apmokėta ieškovės ginčijama sąskaita už automobilio remontą, nors ieškovė buvo apmokėjusi daugiau nei 60 proc. automobilio vertės, be to, nesant įrodymų dėl kitų sutarties pažeidimų, būtų padaroma neproporcingai didelė žala kontrahento (ieškovės) teisėtiems interesams, lyginant su sutartį nutraukiančios šalies (atsakovės) interesais.
- 41. Be to, teisėjų kolegijos vertinimu, situacija, kai, ieškovei ginčijant atsakovės išrašytą sąskaitą už automobilio remontą ir nesant kitokio isiskolinimo pagal lizingo sutartį, atsakovė nutraukia sutartį vien formaliais pagrindais ir jai lieka tiek ieškovės sumokėtos imokos, tiek automobilis, gali būti traktuojama kaip nesilaikymas bendrųjų elgesio standartų, taip pat specifinių elgesio standartų, susiklosčiusių lizingo teisinių santykių pagrindu.
- 42. Atsižvelgdama į tai, kas nurodyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, pripažindamas, jog atsakovė šalių sudarytą lizingo sutartį nutraukė pagrįstai, netinkamai taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias sutarčių aiškinimą, vienašališką sutarties nutraukimą esant esminiam jos pažeidimui, todėl yra pagrindas apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį panaikinti ir dėl tos dalies palikti galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą ieškinį tenkinti.

Dėl atsakovės priešieškinio

- 43. Atsakovė priešieškiniu prašė iš I. A. ir ieškovės UAB "Clarksas" solidariai UAB "BRC finance" naudai priteisti 706,86 Eur už nesumokėtas imokas iki sutarties nutraukimo, 1482,83 Eur dydžio nuostolių dėl pirmalaikio sutarties nutraukimo už antstolio paslaugas, raktų gamybą ir spynos perprogramavimą bei automobilio pargabenimą atlyginimą, 40 Eur vadovaujantis MAPKSVPI 3 straipsnio 1 dalies 2 punktų procesines palūkanas bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Pirmosios instancijos teismui konstatavus, kad atsakovė neturėjo teisės išrašyti PVM sąskaitos faktūros, serija BRCL, Nr. 194662, už automobilio remonto paslaugas, ir pripažinus vienašališką sutarties nutraukimą neteisėtu, priešieškinio reikalavimai, neanalizavus jų turinio, buvo atmesti. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad atsakovė sutartį nutraukė teisėtai, panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir bylos dalį dėl priešieškinio reikalavimų grąžino iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.
- 44. Kasacinio teismo teisėjų kolegija pirmiau nutartyje konstatavo, kad atsakovė šalių sutartį vienašališkai nutraukė neteisėtai, tačiau kartu pripažino, kad prievolė apmokėti PVM sąskaitą faktūrą, serija BRCL, Nr. 194662, gali būti laikoma kilusia iš šalių sudarytos sutarties.
- 45. Ieškovė nesutiko apmokėti PVM sąskaitos faktūros, serija BRCLNr. 194662, kadangi laikėsi pozicijos, jog jai perduotas automobilis turėjo paslėptų variklio defektų ir ji neprivalo apmokėti remonto, kuriuo šalinamas šis defektas, išlaidų. Pirmosios instancijos teismas laikė, kad byloje nustatyta, jog ieškovei ginčo automobilis buvo perduotas su esminiais defektais, o apeliacinės instancijos teismas su šia pirmosios instancijos teismo pozicija nesutiko.
- 46. Šiuo atveju, nors tarp šalių buvo sudaryta lizingo sutartis, reikalavimai perduodamo daikto kokybei yra iš esmės analogiški kaip ir pirkimo—pardavimo sutarties atveju. Atsižvelgiant į tai, ginčo teisingam išsprendimui yra aktualios ir pirkimo—pardavimo santykiams dėl parduodamų daiktų kokybės taikytinos materialiosios teisės normos bei kasacinio teismo praktika.
- 47. CK 6.317 straipsnio 1 dalis nustato, kad pardavėjas privalo pagal pirkimo–pardavimo sutartį perduoti daiktus pirkėjui ir patvirtinti nuosavybės teisę į daiktus bei jų kokybę. Parduodamų daiktų kokybė, kiekis ir kiti kriterijai turi atitikti sutarties sąlygas, o jeigu sutartyje nėra nurodymų, įprastus reikalavimus (CK 6.327 straipsnio 1 dalis). Įprasti reikalavimai CK apibrėžiami kaip galimybė parduotą prekę tam tikrą laiką naudoti tam, kam ji paprastai naudojama (CK 6.333 straipsnio 4 dalis). Laikoma, kad daiktai neatitinka kokybės reikalavimų, jeigu jie neturi tų savybių, kurių pirkėjas galėjo protingai tikėtis, t. y. kurios būtinos daiktui, kad jį būtų galima naudoti pagal įprastinę ar specialią paskirtį (CK 6.333 straipsnio 6 dalis).
- 48. CK 6.333 straipsnio 2 dalyje atskleistas daikto kokybės garantijos turinys tai pardavėjo pareiga garantuoti pirkėjui, kad daiktai atitinka sutarties sąlygas ir kad sutarties sudarymo metu nėra paslėptų daiktų trūkumų, dėl kurių daikto nebūtų galima naudoti tam tikslui, kuriam pirkėjas jį ketino naudoti, arba dėl kurių daikto naudingumas sumažėtų taip, kad pirkėjas, apie tuos trūkumus žinodamas, arba apskritai nebūtų to daikto pirkęs, arba nebūtų už jį tiek mokėjęs.
- 49. Parduodamas naudotas daiktas dėl natūralaus nusidėvėjimo, ankstesnio naudojimo sąlygų (intensyvumo ir kt.) savo kokybės savybėmis gali skirtis nuo analogiško naujo daikto, dėl ko galima tikėtis mažiau efektyvios ir trumpesnės jo naudojimo trukmės, tačiau ir toks daiktas turi būti tinkamas naudoti pagal paskirtį. Daikto tinkamumas naudoti pagal paskirtį neturi būti suprantamas kaip įmanomumas jį naudoti, nors ir patiriant dėl to didelius nepatogumus, įvairaus pobūdžio trikdžius ar papildomas sąnaudas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-345-248/2017, 23 punktas).
- 50. Kasacinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad: pirma, pardavėjas ir naudoto daikto pardavimo atveju pagal sutartį ir CK atsako už bet kokį neatitikimą, kuris buvo nuosavybės teisės perėjimo pirkėjui momentu, net jeigu toks neatitikimas paaiškėja vėliau (CK 6.327 straipsnio 3 dalis), t. y. pardavėjas užtikrina, kad parduodamas naudotas daiktas, jei sutartyje nenustatyta kitaip, atitinka įprastus reikalavimus. Antra, sprendžiant dėl parduodamo naudoto daikto kokybės, turi būti įvertinta, ar parduotas naudotas daiktas buvo galimas naudoti pagal paskirtį ne tik pardavimo metu, bet ir tam tikrą laiką po to. Trečia, turi būti nustatyta, ar dėl natūralaus tokio daikto nusidėvėjimo parduodamo naudoto

daikto kokybės pokytis, lyginant jį su analogišku nauju daiktu, yra savaime suprantamas, atsižvelgiant į jo naudojimo trukmę ir sąlygas, bet kuriam vidutiniam pirkėjui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-307-1075/2018, 18 punktas).

- 51. Pagal CK 6.333 straipsnio 3 dalį, kai pardavėjas garantuoja daiktų kokybę, jis atsako už daiktų trūkumus, jeigu neįrodo, kad šie atsirado po daiktų perdavimo pirkėjui dėl to, kad pirkėjas pažeidė daikto naudojimo ar saugojimo taisykles, arba dėl trečiųjų asmenų kaltės ar nenugalimos jėgos. Vadovaujantis CK 6.338 straipsnio 2 dalimi, kai nenustatytas daikto kokybės garantijos ar tinkamumo naudoti terminas, tai pirkėjas reikalavimus dėl daikto trūkumų gali pareikšti per protingą terminą, bet ne vėliau kaip per dvejus metus nuo daikto perdavimo dienos, jeigu įstatymai ar sutartis nenustato ilgesnio termino (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-454-611/2018, 27 punktas).
- 52. Šiuo atveju šalių sudarytos sutarties specialiųjų sąlygų 1.2 punkte nurodoma, kad nuomininkei žinoma, jog automobilis yra naudotas ir jam nėra taikomos gamintojo garantijos, kad sutartimi nustatyta nuomos ir išsipirkimo kaina visiškai atitinka jo būklę. Nuomininkė prisiima riziką, kad eksploatuojamas automobilis gali sugesti arba pasirodyti jo perdavimo metu nenustatytų trūkumu. Automobilio perdavimo—priėmimo akte iokie automobilio trūkumai užfiksuoti nebuvo, automobilio rida perdavimo momentu—138 873 km. Iš byloje esančių duomenų nustatyta, kad ieškovė automobili eksploatavo nuo 2018 m. spalio 10 d. iki pat io perdavimo atsakovei 2022 m. vasario 23 d. Iš 2022 m. sausio 7 d. privalomosios transporto priemonių techninės apžiūros rezultatu ataskaitos Nr. 100-0295259 nustatyta, kad automobilio rida buvo 190 171 km, t. v. automobiliu nuo jo perdavimo momento nuvažiuota 51 298 km. Atsižvelgiant į tai, pritartina apeliacinės instancijos teismo išvadai, kad šios aplinkybės leidžia pagristai manyti, jog automobilis ilga laika galėjo būti naudojamas pagal paskirti. Sutiktina, kad byloje esantis 2021 m. sausio 8 d. automobiliu. Peugeot" atstovybės automobiliu salono . Autovici" alyvos kiekio patikros aktas ir 2021 m. balandžio 14 d. UAB. . Autohausas" automobilio defektu aktas, kuriuose iš esmės konstatuota, kad šiu aktu surašymo metu variklis naudoja per daug alyvos, nėra pakankami konstatuoti, kad perdavimo ieškovei metu, t. v. 2018 m. spalio 10 d., automobilis turėjo paslėpta variklio defekta. Šiuo atveiu taip pat sutiktina, kad byloje nėra kitų irodymų, pagrindžiančių liudytoju ieškovės darbuotojų teiginius, kad minėti variklio defektai atsirado netrukus po automobilio perdavimo ir kad ieškovė dėl tu pačiu defektu i atsakove kreipėsi ir anksčiau. Pagal tai, kas nurodyta, konstatuotina, kad apeliacinės instancijos teismas šiuo atveiu nepažeidė irodymų vertinimo taisykliu ir pagristai konstatavo, kad ieškovė neįrodė, jog automobilis jo perdavimo ieškovei momentu turėjo paslėptą variklio defektą, dėl kurio nėra ga
- 53. Pagal šalių sudarytos sutarties bendrųjų sąlygų 5.1.5 punktą, ieškovė įsipareigojo organizuoti bei atlikti turto (automobilio) einamąjį ir kapitalinį remontą. Sutarties 5.1.6 punktu ieškovė taip pat įsipareigojo apmokėti visas su turto (automobilio) valdymu ir naudojimu susijusias išlaidas, kurios neįskaičiuotos į priežiūros mokestį. Esama sutarties sąlygų formuluotė teikia pagrindo spręsti, kad ieškovė įsipareigojo automobilį remontuoti, taip pat atlyginti atsakovei išlaidas už remonto paslaugas, jei atsakovė tokių patirtų. Šiuo atveju svarbu akcentuoti, kad ieškovė sutartimi neįsipareigojo automobilio einamojo ar kapitalinio remonto organizuoti būtent per atsakovę, t. y. ieškovei yra suteikta teisė savarankiškai pasirinkti remonto paslaugų teikėją.
- 54. Šalys sutartimi konkrečiai neaptarė šalių tarpusavio teisių ir pareigų tuo atveju, jei ieškovės užsakymu automobilio remontą atliktų atsakovė (ar jos pasitelkti tiekėjai). Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija, iš dalies pritardama kasacinio skundo argumentams, konstatuoja, kad šalių santykiai, kai atsakovė galimai ieškovės prašymu organizuoja ir (ar) atlieka automobilio remontą, atitinka atlygintinų paslaugų teisinius santykius ir turėtų būti vertinama remiantis CK XXXV skyriaus ("Atlygintinų paslaugų teikimas") nuostatomis.
- 55. Paslaugų sutartimi viena šalis (paslaugų teikėjas) įsipareigoja pagal kitos šalies (kliento) užsakymą suteikti klientui tam tikras nematerialaus pobūdžio (intelektines) ar kitokias paslaugas, nesusijusias su materialaus objekto sukūrimu (atlikti tam tikrus veiksmus arba vykdyti tam tikrą veiklą), o klientas įsipareigoja už suteiktas paslaugas sumokėti (CK 6.716 straipsnio 1 dalis). Šiuo atveju nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismai nesiaiškino, ar atsakovė turi teisę gauti automobilio remonto išlaidų atlyginimą, t. y. ar tarp šalių susiklostė atlygintinų paslaugų teikimo santykiai. Byloje liko nenustatyta, ar ieškovė pateikė užsakymą atsakovei dėl konkrečių remonto darbų atlikimo, taip pat ar buvo susitarta dėl darbų atlikimo terminų, apimties bei apmokėjimo sąlygų (paslaugų kainos ir apmokėjimo tvarkos), ar minėti remonto darbai apskritai buvo atlikti. Pažymėtina, kad nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismai taip pat nenagrinėjo ir kitų priešieškinio reikalavimų (reikalavimo dėl nuostolių bei palūkanų atlyginimo) pagrįstumo.
- Apibendrindama aptartus argumentus teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, netinkamai taikydamas materialiosios teisės normas dėl sutarčių aiškinimo, nepagrįstai nusprendė, kad atsakovė teisėtai vienašališkai nutraukė šalių sutartį, todėl apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis dėl ieškinio reikalavimų atmetimo naikintina ir paliktina galioti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kuria ieškinys patenkintas. Kartu konstatuotina, kad nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismai netyrė ir nenustatinėjo, ar tarp šalių iš tiesų susiklostė atlygintinų paslaugų teikimo santykiai dėl atliktų automobilio remonto paslaugų ir ar ieškovei kyla pareiga tokias paslaugas apmokėti. Šių faktinių aplinkybių nustatymas yra būtinas siekiant tinkamai išspręsti atsakovės pareikšto priešieškinio reikalavima. Atsižvelgdama i tai, kas nurodyta, teisėiu kolegija nusprendžia, kad šiuo atveiu ezzistuoja pagrindas apeliacinės instancijos teismo sprendimo dali dėl priešieškinio reikalavimų palikti nepakeistą, t. y. bylos dalis dėl atsakovės priešieškinio reikalavimų pagrįstai grąžinta iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

57. Kasaciniam teismui pritarus apeliacinės instancijos teismui, kad bylos dalis dėl priešieškinio reikalavimų išsprendimo perduotina iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo klausimas išspręstinas šiam teismui iš naujo išnagrinėjus bylą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. vasario 21 d. sprendimo dalį dėl ieškinio reikalavimų atmetimo panaikinti ir palikti nepakeistą Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 3 d. sprendimo dalį, kuria tenkintas ieškovės uždarosios akcinės bendrovės "Clarksas" ieškinys dėl vienašališko sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu.

Kitą Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. vasario 21 d. sprendimo dalį, kuria išspręstas priešieškinio klausimąs, palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Virgilijus Grabinskas

Andžej Maciejevski

Agnė Tikniūtė